

Geachte mevrouw Metz,

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026 informeren wij u graag over het geactualiseerde overzicht van de brede welvaart in uw gemeente.

Dit overzicht kan worden gebruikt als feitelijke onderlegger bij de voorbereiding van overdracht, inwerkprogramma's voor de nieuwe raad en beleidsvoorbereiding in de komende bestuursperiode.

U vindt de gemeentepagina hier:

<https://planbureau.frl/gemeente/>

Op deze pagina treft u:

- een interactief dashboard met kernindicatoren op sociaal, economisch en ruimtelijk terrein;
- een duiding van trends en ontwikkeling
- mogelijke ontwikkelrichtingen richting 2040

Feitenfundament voor beleid en planning richting 2040

In de komende periode worden in veel gemeenten keuzes voorbereid die zowel op korte als op langere termijn doorwerken. Een gedeelde en onafhankelijke feitenbasis kan helpen om deze keuzes in samenhang te bezien.

Planbureau Fryslân brengt als onafhankelijk kennisinstituut de brede welvaart per gemeente in beeld. Wij verbinden sociale, economische en ruimtelijke ontwikkelingen en plaatsen deze in een meerjarig perspectief richting 2040.

Het overzicht is nadrukkelijk geen beleidsadvies of normatief kader, maar een analytische onderlegger. Het maakt inzichtelijk waar ontwikkelingen positief zijn, waar trends aandacht vragen en hoe verschillende beleidsterreinen elkaar beïnvloeden. Daarmee kan het worden benut bij beleidsontwikkeling, prioritering en advisering aan bestuur en raad.

Aanbod tot toelichting

Graag bieden wij aan om een toelichting te geven op dit feitenfundament aan de nieuwe raad of ambtelijke organisatie. In alle gevallen gaat het om duiding en gesprek op basis van feiten en samenhang, vanuit onze onafhankelijke rol. Wij hopen hiermee bij te dragen aan goed geïnformeerde besluitvorming binnen uw gemeente.

Met vriendelijke groet,

Arlette Bickel

Onderzoeker en projectleider Planbureau Fryslân

Arlette Bickel

Onderzoeker

[06 342 208 04](tel:0634220804)

www.planbureau.frl

Werkdagen: ma, di, wo, do.

Planbureau Fryslân, Prins Hendrikstraat 8.

8911 BK Leeuwarden. (058) 234 85 00

Trends & ontwikkelingen Gemeente Ameland

02/26

Planbureau
Fryslân

Brede welvaart in beeld: hoe staat Ameland ervoor?

Hoe gaat het écht met Ameland? Hoe staat de gemeente ervoor op het gebied van gezondheid, welzijn, werk, wonen en leefomgeving? En hoe ontwikkelen deze aspecten zich door de tijd heen?

Deze publicatie brengt in kaart hoe het staat met de brede welvaart op Ameland – nu én richting 2040. Het rapport laat zien waar het goed gaat, waar zorgen ontstaan en op welke punten de gemeente en haar inwoners voor grote keuzes staan. Want hoewel inwoners hun leven gemiddeld als positief ervaren, wijzen de onderliggende cijfers op een aantal zorgelijke trends: krimp van de bevolking met bijna een tiende, meer ouderen en minder kinderen, en druk op de zorg gegeven door naasten en professionals.

Ameland is en blijft als één van de Waddeneilandgemeenten anders dan andere gemeenten. Sommige voorzieningen zijn een stuk verder weg, de economie is sterk gericht op toerisme, en toerisme brengt ook eigen uitdagingen op het gebied van duurzaamheid met zich mee. Dit is niet nieuw, maar het heeft wel invloed op wat mogelijk en wenselijk is voor Ameland als het een antwoord wil vinden op uitdagingen richting 2040.

Dat Ameland klein is, en ontwikkelingen op het vasteland weinig zeggen over de situatie op de Waddeneilanden, betekent dat er een stuk minder statistieken beschikbaar zijn voor Ameland dan voor gemeenten op het vasteland. Dit zal in de rapportage terug te zien zijn. Over sociale samenhang zijn er bijvoorbeeld bijna geen cijfers, en over onderwijs is er ook weinig te zeggen.

Deze vierjaarlijkse publicatie – gekoppeld aan de gemeenteraadsverkiezingen – biedt bestuurders, beleidsmakers en inwoners handvatten voor onderbouwde keuzes. De meeste cijfers zijn terug te vinden in een [online dashboard](#), dat jaarlijks wordt geactualiseerd.

Welke rol spelen vergrijzing en ontgroening op Ameland?

Bevolking op Ameland nú op haar hoogtepunt

De bevolking van Ameland is lange tijd gegroeid. In 2025 woonden er bijvoorbeeld zes procent meer mensen op het eiland dan in 2015. De verwachting is echter dat de bevolking tot 2040 zal krimpen met zo'n 350 inwoners, ongeveer tien procent van de huidige bevolking (Provincie Fryslân, 2024a). De Amelandse samenleving zal zich er dus op aan moeten passen dat ze kleiner wordt.

Naast de algehele krimp van de bevolking vergrijst en ontgroent Ameland ook. Naar verwachting zijn er in 2040 ruim 60 meer 65-plussers dan in 2025. Dat is een relatief kleine toename (7%), maar met de kleine bevolking van Ameland en de verwachte bevolkingskrimp betekent het dat het nu al relatief hoge percentage van 26 procent van de bevolking dat boven de 65 is toeneemt tot 29 procent. Gemiddeld over heel Fryslân ligt dit percentage in 2040 waarschijnlijk op 28 procent.

Verder neemt de levensverwachting toe, waardoor het aantal mensen boven de 75 jaar toeneemt. Het zijn dan ook vooral 75-plussers waarvan het aantal tussen 2025 en 2040 toeneemt. Dat niet alleen de groep 65-plussers groter wordt, maar daarbinnen ook de groep 75-plussers groeit, wordt wel dubbele vergrijzing genoemd (CBS, 2025a).

Minder mantelzorgers beschikbaar

Het overheidsbeleid is er al jaren op gericht om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen. Dit vraagt om meer ondersteuning van het sociale netwerk, maar met de huidige demografische veranderingen wordt dit steeds lastiger. Mantelzorg wordt namelijk het meest verleend door 50- tot 75-jarigen (PBL, 2018). Mensen boven de 85 hebben dit over het algemeen het meeste nodig. In de komende 25 jaar zal het aantal 85-plussers groeien, terwijl het aantal 50- tot 75-jarigen zal afnemen.

Daardoor zullen er veel minder potentiële mantelzorgers zijn per 85-plusser. Waar er op Ameland in 1990 nog tien potentiële mantelzorgers waren per 85-plusser, en dit aantal in 2025 met twaalf potentiële mantelzorgers per 85-plusser hoger was, is de verwachting dat er in 2040 nog maar vier potentiële mantelzorgers per 85-plusser beschikbaar zijn (CBS, 2025b; Provincie Fryslân, 2024a).

Zorgstelsel onder druk

Het aantal (oude) ouderen op Ameland stijgt. Over het algemeen geldt dat hoe ouder mensen worden, hoe meer zorg ze nodig hebben. Ook is de verwachting dat het aantal inwoners in Nederland met welvaartsziektes, zoals overgewicht en chronische aandoeningen, nog verder toeneemt in de komende jaren (RIVM, 2024b). Samen zorgt dit voor een hogere zorgvraag. In combinatie met de afname van het aantal potentiële mantelzorgers en een dalende beroepsbevolking leidt dit tot een toenemende druk op het zorgstelsel en stijgende kosten van de zorg.

Minder kinderen geboren op Ameland

Het aantal kinderen (0-14 jaar) op Ameland schommelde tussen 1988 en 2015 tussen de 650 en 700. Sinds 2015 gaat het aantal kinderen vrij constant naar beneden. In 2025 zijn

er ruim 100 (-19%) minder kinderen (0-14 jaar) dan in 2015. De verwachting is dat het aantal kinderen tot ongeveer 2035 blijft afnemen. Hierdoor wordt het aandeel kinderen in de bevolking als geheel kleiner, al wordt die ontwikkeling wat geremd door de algemene bevolkingskrimp (Provincie Fryslân, 2024a).

De krimp van de afgelopen en komende jaren zal nog lange tijd invloed hebben. De kinderen die de afgelopen tien jaar niet geboren zijn gaan ook niet naar school. Op dit moment zijn er vier basisscholen op Ameland (VNG Realisatie & ABF Research, 2026a). Als er een vijfde minder kinderen zijn, betekent dat er bijna een basisschool aan kinderen die naar school moeten minder zal zijn. In het voortgezet onderwijs op Ameland zal dit ook te merken zijn. En uiteindelijk kan dit zorgen voor lagere instroom op de arbeidsmarkt.

Hoe gaat het met het welzijn op Ameland?

Welzijn Waddeneilandbewoners goed

Het welzijn van inwoners van de Friese Waddeneilanden is op veel terreinen goed, of ten minste redelijk. Inwoners van de Friese Waddeneilanden ervaren minder stress dan gemiddeld in Fryslân of Nederland (GGD Fryslân, 2025). Ze voelen zich ook minder vaak eenzaam. Het aandeel inwoners dat een hoog risico op angst en depressie heeft, is op de Friese Waddeneilanden gelijk aan het Fries gemiddelde, maar lager dan het landelijke gemiddelde. Omdat eenzaamheid 75-plussers in Fryslân over het algemeen het vaakst treft, is het wel raadzaam om te volgen hoe eenzaamheid zich in de toekomst ontwikkelt. Daarnaast stijgt eenzaamheid over het algemeen het snelst onder 18-34-jarigen (GGD Fryslân, 2025).

Waddeneilandbewoners voldoen vaak aan beweegrichtlijnen, maar zijn ook vaker te zwaar

De gezondheid van inwoners van de Friese Waddeneilanden lijkt vrij positief, maar het percentage inwoners met overgewicht valt in negatieve zin op. Het meest opvallende positieve punt is dat inwoners van de Waddeneilanden in 2024 een stuk vaker voldeden aan de beweegrichtlijnen dan gemiddeld in Fryslân of Nederland (GGD Fryslân, 2025). Er zijn ook minder mensen op de Friese Waddeneilanden met langdurige aandoeningen of ziekten. Inwoners van de Friese Waddeneilanden hebben verder een iets hogere ervaren gezondheid dan inwoners van Fryslân of Nederland gemiddeld. Er zijn wel meer inwoners van de Friese Waddeneilanden met overgewicht (55%) dan gemiddeld in Fryslân (52%) of Nederland (50%).

Mentale druk op beroepsbevolking neemt toe

Een grote uitdaging voor Ameland, door de combinatie van bevolkingskrimp, vergrijzing en ontgroening, is de hoeveelheid extra druk die dit oplevert voor de beroepsbevolking richting 2040. Doordat er steeds minder 50- tot 75-jarigen beschikbaar zijn als potentiële mantelzorgers voor 85-plussers, zullen steeds meer inwoners van deze groep daadwerkelijk mantelzorg moeten geven en is de kans dat jongere inwoners mantelzorg moeten geven ook groter. Ondertussen neemt de druk vanuit de arbeidsmarkt ook toe, omdat er meer werk gedaan moet worden met minder mensen. Zowel op het werk als in de privésfeer kan de druk op werkenden dus toenemen, wat de relatief lage stress onder inwoners van Ameland kan verhogen.

Hoge veiligheid op Ameland

Fryslân behoort al jaren tot de veiligste provincies van Nederland. Ameland is hierin als eilandgemeente nog eens een positieve uitschieter. Er zijn op Ameland minder geregistreerde misdrijven dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (CBS, 2025c).

Hoe gaat het met de bestaanszekerheid op Ameland?

Meer ongelijkheid dan gemiddeld in Fryslân

Het gemiddeld (gestandaardiseerd) besteedbaar inkomen per huishouden op Ameland lag in 2023 op 36.200 euro (CBS, 2025d). Daarmee is het gemiddelde inkomen op Ameland vrijwel gelijk aan het gemiddelde van Fryslân, maar lager dan dat van Nederland. De ongelijkheid in inkomens is op Ameland hoger dan gemiddeld in het redelijk gelijke Fryslân (Planbureau Fryslân, 2025a), al is het nog steeds net wat lager dan het gemiddelde in Nederland.

Minder moeite met rondkomen

Op de Waddeneilanden heeft tien procent van de inwoners in 2024 moeite met rondkomen. Dat is lager dan gemiddeld in Fryslân (12%) en Nederland (13%) (GGD Fryslân, 2025). Specifieke gegevens voor Ameland zijn niet beschikbaar.

Minder armoede en schulden

Op Ameland is het aandeel inwoners met geregistreerde problematische schulden met zes procent in 2024 duidelijk lager dan gemiddeld in Fryslân (8%) en Nederland (9%) (CBS, 2025e). In 2023 moest drie procent van de inwoners van Ameland langdurig – ten minste een jaar – rondkomen van een inkomen tot aan de lage inkomensgrens (CBS, 2025f). Dit is gelijk aan het gemiddelde in Fryslân en iets lager dan het gemiddelde in Nederland (4%).

Hoe gaat het met de economie op Ameland?

Economie gericht op toerisme

Dat de economie op Ameland erg gericht is op toerisme is duidelijk terug te zien in de cijfers. De grootste sector op Ameland is toerisme en horeca, waar 34 procent van de banen op Ameland zitten (Provincie Fryslân, 2025). Daarmee is horeca op Ameland bijna zeven keer zo groot als het in Fryslân gemiddeld is. Ook de kleine sector (5% werkgelegenheid) cultuur, sport en recreatie is bijna dubbel zo groot als gemiddeld in Fryslân. De sector gezondheids- en welzijnszorg is een stuk kleiner dan gemiddeld in Fryslân.

Krapper wordende arbeidsmarkt op Ameland

Naast de afwijkende verdeling over sectoren is de arbeidsmarkt op Ameland ook anders door de aanzienlijke groep seizoenswerkers. Vanuit de inwoners van het eiland zelf zal het aantal potentiële werknemers op Ameland de komende jaren flink afnemen. Naar verwachting zijn er ongeveer 400 minder mensen beschikbaar voor de arbeidsmarkt (15-74 jaar) in 2040 ten opzichte van 2025 (Provincie Fryslân, 2024a). Dat is een afname van zo'n veertien procent. Hierdoor zal de arbeidsmarkt op Ameland krapper worden, vooral waar er niet op werknemers vanaf het vasteland geleund kan worden. Daarbij is het ook zo dat de potentiële beroepsbevolking in de rest van Fryslân evengoed krimpt.

Ambities voor economische veelzijdigheid

In de Regiodeal de Wadden is het doel opgesteld om de regio economisch veerkrachtiger te maken door de economie minder te richten op toerisme en meer te verbreden ("Regio Deal De Waddeneilanden", 2023). Daarin is ook ingezet op een duurzame, circulaire economie, waarin afval wordt geminimaliseerd en grondstoffen steeds opnieuw worden gebruikt.

Om de economie te verbreden, duurzamer te maken en de vruchten van technologische ontwikkelingen te plukken moeten inwoners van Ameland een inhoudelijk breed opleidingsprofiel hebben, kennis hebben van technologische mogelijkheden en ontwikkelingen en bereid zijn om vernieuwingen in de praktijk te brengen (Provincie Fryslân, 2024b).

Een passend opgeleide beroepsbevolking

Over de opleidingsrichtingen van inwoners van Ameland is niet zoveel bekend, maar over opleidingsniveaus zijn er wel gegevens. Het aandeel inwoners met een hbo- of wo-opleiding op Ameland is lager dan gemiddeld in Nederland of Fryslân (CBS, 2025g). De overheid stimuleert mensen om te blijven leren, ook als ze al een baan hebben, maar niet iedereen doet dit evenveel. Inwoners met een hbo-, wo- of mbo-opleiding volgen vaker een opleiding of cursus tijdens hun carrière dan inwoners zonder vervolgopleiding (Planbureau Fryslân, 2025b). Daardoor is opleidingsniveau misschien een aanwijzing voor aanpassings- en vernieuwingskracht.

Uit data die wel beschikbaar is blijkt dat de twee mbo-opleidingen die worden aangeboden op Ameland (Planbureau Fryslân, 2025c) allebei gericht zijn op de horeca. Dat past bij de huidige economische focus van het eiland, en sluit niet uit dat inwoners op het vasteland andere opleidingen volgen om daarna op Ameland te werken. Dit opleidingsaanbod sluit echter niet aan op het doel van economische verbreding.

Kleine bedrijven

Verder is het Friese bedrijfsleven opgebouwd uit veel midden- en kleinbedrijven (mkb) en familiebedrijven. Deze bedrijven passen goed bij het opleidingsprofiel van de beroepsbevolking. Wel vinden deze bedrijven het moeilijker om mee te bewegen met digitaliserings-, duurzaamheids- en energietransities (Rabobank, 2024). Een mogelijke verklaring is dat grotere bedrijven meer mensen en middelen, en daarmee ruimte, hebben om aan deze transitie te wijden, terwijl bij kleinere bedrijven deze ruimte vaak beperkter is. De mindere mate van bijscholing en de relatief grote hoeveelheid kleinere bedrijven in Fryslân vormt mogelijk een uitdaging voor de wendbaarheid van de Friese werknemers, bedrijven en de regionale economie.

Hoe kan de ruimte op Ameland optimaal worden benut?

Grote opgaven in een beperkte ruimte

Ameland is een klein gebied, waar de zee en het klimaat voor grote delen van het eiland bepalen hoe het gebruikt kan worden. In 2022 bestond 52 procent van Ameland uit bos en open natuurlijk terrein, 34 procent uit agrarisch terrein, en twee procent uit woningen (CBS, 2025h). Zes procent van het eiland is recreatieterrein, een stuk meer dan gemiddeld in Fryslân of Nederland.

Om de leefomgeving van Ameland voor toekomstige generaties leefbaar te houden nemen overheden maatregelen. Zo wordt stap voor stap overgegaan op het gebruik van duurzame energie. Ook wordt er gebiedsgericht gewerkt aan natuurherstel, waterkwaliteit en klimaat. Op en rond Ameland liggen veel natuurgebieden. Soms gaan dingen samen, zoals toerisme en natuurbehoud, maar wonen, bedrijvigheid, recreatie en duurzaamheid kunnen ook botsen. Hoe kan de ruimte op Ameland optimaal worden benut?

Tekort aan (geschikte) woningen

Net als in de rest van Nederland stijgen de huizenprijzen (CBS, 2025i). Ondanks de verwachte bevolkingsafname is er op Ameland een tekort aan geschikte en betaalbare huizen (voor kleinere huishoudens en ouderen) en plannen de partijen van de Regio Deal de Wadden om meer huizen te bouwen (“Regio Deal De Waddeneilanden”, 2023, p.5).

Minder eenpersoonshuishoudens verwacht

Terwijl voor grote delen van Fryslân verwacht wordt dat eenpersoonshuishoudens een steeds groter deel van alle huishoudens gaan worden, wordt er op Ameland over de komende tientallen jaren een gestage afname in het aantal eenpersoonshuishoudens verwacht (Provincie Fryslân, 2024a). Waar er nu ongeveer 750 eenpersoonshuishoudens zijn, worden er in 2040 nog zo’n 620 verwacht. Daarnaast daalt ook het aantal meerpersoonshuishoudens met thuiswonende kinderen van 2025 tot 2040 van meer dan 400 naar ruim 350 (-14%). Van alle andere soorten huishoudens wordt een toename verwacht in 2040 ten opzichte van 2025. Al met al zal het aantal huishoudens op Ameland richting 2040 afnemen.

De huishoudsamenstelling op Ameland zal veranderen, net als in de rest van Fryslân, ook al zal zich dat anders uiten. Ook Ameland staat daarmee voor de puzzel om voor alle huishoudens een geschikte woonruimte beschikbaar te hebben. Op Ameland staan relatief veel grote woningen (CBS, 2025j). Het kan zijn dat deze voor eenoudergezinnen en meerpersoonshuishoudens zonder thuiswonende kinderen minder interessant zijn dan voor grotere huishoudens. Tegelijkertijd zijn er nu nog meer eenpersoonshuishoudens, voor wie woningen nog eerder te groot zijn. Mogelijk sluiten vraag en aanbod in de bestaande woningvoorraad van Ameland dus niet goed op elkaar aan.

Hoe gaat het met de leefomgeving op Ameland?

Toerisme vergroot de voetafdruk per inwoner

De broeikasgasemissie op Ameland ligt hoger dan gemiddeld in Fryslân (CBS, 2025e). Ook hebben inwoners van Ameland met 552 kilo restafval per persoon in 2023 veel meer huishoudelijk restafval dan inwoners van andere gemeenten (CBS, 2025k). Een belangrijke oorzaak van deze hoge getallen per inwoner is dat de uitstoot en het afval van toeristen wordt meegerekend met het totaal van het eiland, terwijl het alleen over inwoners wordt verdeeld. Dat de afvalproductie en broeikasgasuitstoot op Ameland zo hoog zijn is dus voor een groot deel het gevolg van toerisme.

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het toekomstbestendig maken van de leefomgeving. Denk aan het tegengaan van wateroverlast en omgaan met de stijgende zeespiegel, droogte en hittestress. Gevolgen van klimaatverandering waar ook Ameland mee te maken heeft.

Relatief schone lucht op Ameland

De uitstoot van fijnstof per vierkante kilometer ligt op Ameland gelijk aan het gemiddelde in Fryslân, maar aanzienlijk lager dan het gemiddelde van Nederland (CBS, 2025e). Vergeleken met de rest van Nederland komt er op Ameland dus veel minder fijnstof in de lucht, wat goed is voor de gezondheid van inwoners (RIVM, 2024a).

Hoe gaat het met de bereikbaarheid en voorzieningen op Ameland?

Grotere afstand tot basisvoorzieningen

Doordat Ameland een eiland is dat zelf niet groot genoeg is voor veel voorzieningen, zijn veel voorzieningen een stuk verder weg dan elders in Nederland of Fryslân. Zo is de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis of buitenpolikliniek bijna 50 kilometer, terwijl dit landelijk gemiddeld slechts 5 kilometer is (CBS, 2025l). Basisscholen, musea, bibliotheken en winkels voor levensmiddelen zijn minder ver weg. Middelbare scholen (vooral voor havo/vwo), grote warenhuizen en bioscopen zijn andere voorbeelden van voorzieningen die op het eiland niet of nauwelijks te onderhouden zijn en daarom een stuk verder weg zijn dan op andere plekken.

Veel (particuliere) auto's voor een Waddeneiland

In tegenstelling tot Schiermonnikoog en Vlieland, en vergelijkbaar met Terschelling, is het aantal auto's per 1000 inwoners op Ameland niet veel lager dan gemiddeld in Nederland (CBS, 2025d). Het aantal particuliere auto's per 1000 inwoners is zelfs hoger dan gemiddeld in zowel Nederland als Fryslân. Het aantal elektrische auto's is dan weer lager dan in Fryslân of Nederland (VNG Realisatie & ABF Research, 2026b).

Veerdiensten van groot belang

De Waddenveren spelen een cruciale rol in de mobiliteit van de inwoners van Ameland. Het is voor inwoners dé manier om het vaste land te bereiken. Ook zijn ze van groot belang voor werknemers die op Ameland werken, maar op het vaste land wonen. De Rijksoverheid maakt afspraken met de rederijen over de veerdiensten naar de Friese Waddeneilanden, met name om de betaalbaarheid en de continuïteit van de veerdiensten in het laagseizoen te waarborgen (Het PON & Telos, 2024).

Nu keuzes maken voor toekomstig geluk

De brede welvaart op Ameland staat er op dit moment nog relatief goed voor. Toch laat deze publicatie zien dat er ontwikkelingen zijn die de brede welvaart op termijn onder druk kunnen zetten. De bevolking vergrijsd niet alleen, maar krimpt ook duidelijk. Ook het aantal kinderen neemt af. Er zijn steeds minder mensen om voor een groeiende groep ouderen te zorgen en het werk te doen dat op het eiland gedaan moet worden. Daardoor doemen vragen op voor inwoners: Hoe zorg ik goed voor mijn ouders? Hoe houd ik balans in mijn werk en leven? Hoe ziet de toekomst eruit voor de volgende generatie op Ameland?

De trends in deze monitor wijzen op veranderingen die geleidelijk maar onmiskenbaar doorwerken in het dagelijks leven. Niet iedereen voelt die gevolgen in dezelfde mate. Hoewel deze rapportage gemiddelde cijfers laat zien, geldt dat sommige groepen – met name inwoners met een lagere sociaaleconomische positie – op meerdere fronten minder weerbaar zijn (Planbureau Fryslân, 2024). Zij leven minder lang in goede gezondheid, hebben vaker financiële zorgen, en kunnen minder terugvallen op een netwerk of buffer.

Dat maakt het belangrijk om nú na te denken over de toekomst. Welke richting willen we op met Ameland? Welke keuzes zijn nodig om de brede welvaart ook op de langere termijn te behouden – voor iedereen? Niet alles ligt binnen de invloedssfeer van de gemeente en haar burgers, maar op sommige thema's valt wel gericht bij te sturen.

Ameland in 2040 zal er anders uitzien dan vandaag. De vraag is: neemt de gemeenschap de regie over veranderingen, of laat het die veranderingen over zich heen komen? Deze monitor biedt inzichten die kunnen helpen om onderbouwde keuzes te maken – vandaag, voor het geluk van morgen.

Bronnen

CBS. (2025a). *Ouderen*.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/ouderen>

CBS. (2025b). *Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?ts=1714116298955>

CBS. (2025c). *Geregistreerde criminaliteit; soort misdrijf, regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83648NED/table>

CBS. (2025d). *Regionale kerncijfers Nederland*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table>

CBS. (2025e). *Regionale Monitor Brede Welvaart*.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart>

CBS. (2025f). *Laag en langdurig laag inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83841NED/table?dl=B00FA>

CBS. (2025g). *Bevolking; hoogstbehaald onderwijsniveau en regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85525NED/table?dl=B6A46>

CBS. (2025h). *Bodemgebruik, wijk- en buurtcijfers 2022*.

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/86211NED/table?ts=1769075304970>

CBS. (2025i). *Bestaande koopwoningen; gemiddelde verkoopprijzen, regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83625NED/table>

CBS. (2025j). *Vorraad woningen; woningtype, oppervlakteklasse, regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83704NED/table>

CBS. (2025k). *Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner*.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83452NED>

CBS. (2025l). *Nabijheid voorzieningen*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80305ned/table?fromstatweb>

CBS. (2025g). *Nabijheid voorzieningen*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80305ned/table?fromstatweb>

GGD Fryslân. (2025). *Gezondheidsmonitor 19+*.

<https://www.ggd Fryslan.nl/professionals/cijfers-en-onderzoek/gezondheidsmonitor-19/>

PBL. (2018). *Sterke daling van potentiële mantelzorgers in de toekomst*.

<https://www.pbl.nl/actueel/nieuws/sterke-daling-van-potentiele-mantelzorgers-in-de-toekomst>

Planbureau Fryslân. (2024). *Vershil in Fryslân: de samenleving in zes klassen*.

<https://www.planbureau Fryslan.nl/publicaties/vershil-in-fryslan-de-samenleving-in-zes-klassen/>

Planbureau Fryslân. (2025a). *Monitor Inkomen*.

<https://www.planbureau Fryslan.nl/monitoren/inkomen/> <https://www.planbureau Fryslan.nl/monitoren/werk/>

Planbureau Fryslân. (2025c). *O-meting Regio Deal de Waddeneilanden*.

<https://www.planbureau Fryslan.nl/wp-content/uploads/2024/12/O-meting-Regio-Deal-de-Waddeneilanden.pdf>

Het PON & Telos. (2024). *Waddenbalans 2024*.

https://www.investeringskaderwaddengebied.nl/wp-content/uploads/2025/04/Waddenbalans-2024.def_.pdf

Provincie Fryslân. (2024a). *Dashboard Prognose Bevolking en Huishoudens: Uitkomsten trendraming 2023-2050*.

<https://staat-van-fryslan.hub.arcgis.com/pages/59f289c168b4409dba24044d868095eb>

Provincie Fryslân. (2024b). *Tûk groei troch oparbeidzjen – ynnovaasje en sirkulêre ekonomy as reade tried nei 2030*.

https://cuatro.sim-cdn.nl/fryslan/uploads/beleidsbrief_economie_2025-2030.pdf?cb=Jz4QLPOq

Provincie Fryslân. (2025). *LISA werkgelegenheidsregister*.

Rabobank. (2024). *Kleinere bedrijven op grotere achterstand in transitie naar nieuwe economie*.

<https://www.rabobank.nl/kennis/d011411922-kleinere-bedrijven-op-grotere-achterstand-in-transitie-naar-nieuwe-economie>

Regio Deal de Waddeneilanden. (2023).

https://cuatro.sim-cdn.nl/dewaddeneilanden/uploads/05-04_convenant_regio_deal_de_waddeneilanden_100_versie_aangepast_nav_bestuurlijk_gesprek_19-9.pdf?cb=8ghJLskI

RIVM. (2024a). *Luchtkwaliteit - fijn stof*. <https://www.rivm.nl/ggd-richtlijn-medische-milieukunde-luchtkwaliteit-en-gezondheid/gezondheidseffecten-luchtverontreiniging/luchtkwaliteit-fijn-stof>

RIVM. (2024b). *Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024*.

<https://www.volksgezondheidtoekomstverkenning.nl/>

VNG Realisatie, & ABF Research. (2026a). *Waarstaatjegemeente.nl – API: Vestigingen BO – Gemeenten*.

https://www.waarstaatjegemeente.nl/viewer?workspace_guid=6ada9e88-943c-46f8-a31c-4d2736bcee59

VNG Realisatie, & ABF Research. (2026b). *Waarstaatjegemeente.nl – API: Elektrische Personenauto's (BEV), geregistreerd bij eigenaar – Gemeenten*.

https://www.waarstaatjegemeente.nl/viewer?workspace_guid=6ada9e88-943c-46f8-a31c-4d2736bcee59

Planbureau Fryslân wordt gesubsidieerd door Provinsje Fryslân.

Planbureau Fryslân
Prins Hendrikstraat 8
8911 BK Leeuwarden
(058) 234 85 00
info@planbureau.frl
www.planbureau.frl

Colofon

Gemeente Ameland: trends en ontwikkelingen' is een uitgave van Planbureau Fryslân, juli 2025.

Auteur

Ûiebren Kooistra

Met medewerking van

Arlette Bickel, Bernard Boorsma, Sibilla Hoekstra, Gerian Kuiper, Chaïm Ia Roi, Jacob Veenstra